

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ'NDE HİKAYE

Millî Edebiyat Dönemi, 1911 yılında Selanik'te yayımlanmaya başlayan Genç Kalemler dergisi ve Ömer Seyfettin'in kaleme aldığı "Yeni Lisan" makalesiyle başlar.

Bu dönem, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma sürecinde ortaya çıkan Türkçülük düşüncesinin edebiyata yansımalarıdır.

Bu dönem sanatçıların temel amacı "Halka doğru" gitmek, edebiyatı saray ve aydın zümrenin tekelinden çıkarıp Anadolu insanıyla buluşturmadır.

Millî Edebiyat Dönemi Hikaye Özellikleri

- Sanatçılar gözlemci ve realist bir anlayışla eser vermiş, Anadolu gerçeğini nesnel bir yaklaşımla yansıtmışlardır.
- Hikâyelerde merak unsurunun ön planda olduğu, serim-düğüm-çözüm planına sadık kalınan olay hikâyesi tekniği kullanılmıştır.
- "Yeni Lisan" anlayışına uygun olarak, Arapça ve Farsça tamlamalardan arındırılmış, konuşma diline yakın sade bir Türkçe kullanılmıştır.
- Mekân İstanbul dışına çıkmış; Anadolu'nun köyleri, kasabaları ve bu coğrafyadaki yaşam ilk kez bilinçli bir şekilde hikâyeye girmiştir.
- Kurtuluş Savaşı, vatan sevgisi, millî bilinç, halkın çektiği acılar, cehalet, yanlış Batılılaşma ve toplumsal yozlaşma gibi konular işlenmiştir.
- Hikâye kahramanları genellikle halkın içinden seçilen, dış görünüşleri ve davranışlarıyla bir bütün olarak ele alınan Anadolu insanıdır.

Millî Edebiyat Dönemi'nde Hikâye Türünün Gelişmesi

Özellikle Genç Kalemler, Türk Yurdu ve Yeni Mecmua gibi dergilerin ve dönemin gazetelerinin yaygınlaşması, kısa ve etkili anlatıma uygun olan hikâye türünün geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır.

"Yeni Lisan" hareketiyle birlikte dilin konuşma Türkçesine yaklaşması, hikâyelerin toplumun her kesimi tarafından kolayca okunup anlaşılabilmesinin önünü açmıştır.

Hikâye artık yalnızca bireysel duyguların, aşkların ve hayal kırıklıklarının anlatıldığı bir tür olmaktan çıkmış; toplumun sorunlarını, millî mücadele ruhunu ve Anadolu gerçeklerini anlatan güçlü bir edebî tür hâline gelmiştir.

Dönemin Önemli Sanatçıları

Ömer Seyfettin (1884 – 1920)

- Türk edebiyatında hikâyeciliği meslek haline getiren ilk sanatçıdır.
- Maupassant tarzı hikâyenin edebiyatımızdaki en güçlü temsilcisidir.
- Konularını çocukluk anılarından, tarihteki kahramanlık olaylarından, Balkan Savaşları'ndan ve halk efsanelerinden almıştır.
- Millî bilinci uyandırmak amacıyla yazdığı realist hikâyeleriyle tanınır.

Önemli Hikâyeleri: Kaşağı, Ant, Falaka, Bomba, Beyaz Lale, Pembe İncili Kaftan, Forsa, Başını Vermeyen Şehit.

Refik Halit Karay (1888 – 1965)

- Türk hikâyeciliğine yeni bir soluk getirmiş ve o güne kadar konuları İstanbul ile sınırlı olan öyküyü Anadolu'ya taşımıştır.
- “Memleket edebiyatı” anlayışının öncülerinden olan yazar, güçlü gözlem yeteneğiyle taşra hayatını ve memur tiplerini ironik ve canlı bir dille anlatmıştır.

Önemli Hikâyeleri: Memleket Hikâyeleri, Gurbet Hikâyeleri.

Halide Edip Adıvar (1884 – 1964)

- Hikâyelerinde özellikle Kurtuluş Savaşı yıllarını, halkın direnişini ve millî mücadele ruhunu işlemiştir.
- İlk dönem hikâyelerinde bireysel duyguları ve kadın psikolojisini işlerken sonraları toplumsal konulara yönelmiştir.

Önemli Hikâyeleri: Harap Mabedler, Dağa Çıkan Kurt, İzmir'den Bursa'ya.

Önemli Romanları: Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye, Sinekli Bakkal, Handan, Tatarcık.

Reşat Nuri Güntekin (1889 – 1956)

- Toplumun her kesiminden insan manzarasını başarılı bir şekilde hikâyelerine taşımıştır.
- Mizah unsurlarını ve toplumsal eleştiriyi ustalıkla kullanmış, Anadolu gezilerindeki gözlemlerini eserlerine yansıtmıştır.

Önemli Hikâyeleri: Tanrı Misafiri, Sönmüş Yıldızlar, Olağan İşler, Leyla ile Mecnun.

Önemli Romanları: Çalığışu, Yaprak Dökümü, Yeşil Gece, Acımak, Dudaktan Kalbe.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1889 – 1974)

- Güçlü bir gözlemciliğe ve realist bir üsluba sahiptir.
- Millî Mücadele dönemini ve toplumsal değişimleri hikâyelerinde derinlemesine incelemiştir.

Önemli Hikâyeleri: Bir Serencam, Rahmet, Millî Savaş Hikâyeleri.

Önemli Romanları: Yaban, Kiralık Konak, Sodom ve Gomore, Nur Baba, Ankara.

Tanzimat - Servetifünun ile Millî Edebiyat Hikaye Karşılaştırması

Aşağıdaki karşılaştırma tablosu, Türk edebiyatının bireycilikten toplumculuğa geçişindeki en keskin virajı anlamak için yapılandırılmıştır. Servet-i Fünun ve Tanzimat Dönemi'nin içe kapanık, ağır dilli ve sadece İstanbul'u gören aristokratik sanat anlayışı, yerini Millî Edebiyat'ın halka yönelen, sade ve Anadolu'yu kucaklayan millî duruşuna bırakmıştır.

Bu dönemlerin karşılaştırılması, edebiyatın toplumsal değişimlerden ve tarihî kırılmalardan nasıl doğrudan etkilendiğini kavramasını sağlayacaktır.

Özellik	Servet-i Fünun & Tanzimat (Öncesi)	Millî Edebiyat Dönemi (Sonrası)
Mekân / Coğrafya	Sadece İstanbul (Konaklar, yalılar)	Anadolu (Köyler, kasabalar, taşra)
Dil ve Üslup	Ağır, süslü, Arapça-Farsça tamlamalarla dolu	Sade, yalın, konuşma diline yakın Türkçe
Hikâye Tarzı	Maupassant tarzı (Olay) ağırlıklı
Bakış Açısı	Bireysel bunalımlar, kaçış, hayal kırıklıkları	Toplumsal meseleler, millî bilinç, Kurtuluş Savaşı
Karakterler	Seçkin aydınlar, zengin zümre	Halkın içinden sıradan insanlar, köylüler, askerler

DENİZ HOCA'NIN KİTAPLARI

Dil Bilgisi + Paragraf Taktikleri
Not + Etkinlik + Soru

AYT Edebiyat Konu Notları
+ Garanti Konu Özet Tabloları

